

ZAKLJUČEK PROJEKTA AKTIVNO PROTI INVAZIVKAM

Izvedene aktivnosti

Potencialne invazivne rastline

Invazivne tujerodne rastline in živali so se v naših krajih naselile šele pred nekaj leti ali desetletji in od takrat močno spreminjajo kmetijsko krajino in gozdove, zmanjšujejo raznolikost rastlin in živali, povzročajo gospodarsko škodo in celo negativno vplivajo na zdravje ljudi. Rastline se zelo hitro širijo ter prevzemajo mesto avtohtonim rastlinskim vrstam, povzročajo škodo v kmetijstvu in gospodarstvu ter zmanjšujejo biodiverziteteto.

V zaključne faze prehaja projekt API- aktivno proti invazivkam, ki smo ga Kmetijsko gozdarski zavod Kranj v sodelovanju s projektnimi partnerji Ljudska univerza Škofja Loka, in Ribiška družina Visoko izvajali od 1. 9. 2020 dalje. Projekt poteka do konca marca 2022. Delo je bilo oteženo zaradi corona situacije, saj v lanskoletni zimski izobraževalni sezoni ni bilo mogoče izvajati dejavnosti v živo.

Čez zimo 2021/21 smo pripravili, posneli in predvajali preko youtube kanala 5 predavanj na temo invazivk, z naslovi Vrstno bogata travna ruša in vpliv invazivnih rastlin, Invazivne rastline- predstavitev posameznih invazivk in Zgodnje odkrivanje invazivk. Predstavljene so bile tudi Invazivne živalske vrste v Sloveniji. Dostop za ogled posnetka vseh 5 predavanj je dobilo preko 500 kmetovalcev v občinah Škofja Loka, Gorenja vas Poljane, Železniki in Žiri.

Ker pa v zadnjih letih posvečamo pozornost predvsem tistim tujerodnim vrstam, ki so že invazivne in povzročajo obsežno okoljsko škodo, smo eno predavanje namenili Predstavitvi potencialnih invazivnih vrst v kmetijstvu.

Če želimo dolgoročno učinkovito upravljati s tujerodnimi vrstami, moramo našo pozornost usmeriti tudi na tiste **potencialno invazivne vrste**, ki jih pri nas še ni ali se pojavljajo v majhnem številu. Širjenje in škodo zaradi teh vrst lahko s pravočasnim ukrepanjem še preprečimo. V številnih državah so nekatere tujerodne vrste prav zaradi nevarnosti, ki jo predstavljajo za okolje in naravo, že umaknili iz prodaje, ali pa mora biti kupec pisno opozorjen na potencialno invazivnost.

Obstaja opozorilni seznam tujerodnih vrst (<https://www.tujerodne-vrste.info/tujerodne-vrste/opozorilni-seznam/>), ki še niso prisotne v Sloveniji, a njihov pojav oziroma ustalitev pričakujemo v prihodnjem obdobju. Te vrste so se v drugih državah že izkazale za invazivne, zato predvidevamo, da so lahko invazivne tudi pri nas. Na opozorilnem seznamu so tudi vrste, ki so sicer že prisotne v Sloveniji, a se pojavljajo le v majhnem številu in jih je z ustreznimi ukrepi še mogoče odstraniti. Take so npr. lovorikovec, volčji bob, davidova budleja, pavlonija, goji jagoda, aronija, bambusi, orjaški dežen,...

Fotografije: potencialne invazivne vrste

Slika 1 VOLČJI BOB *Lupinus polyphylus*

slika 2 Davidova budleja *Buddleja davidii*

Lovorikovec *Prunus laurocerasus*

Slika 3-lovorikovec *Prunus laurocerasus*

Projekt sofinancira Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja 2014 - 2020. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za vsebino je odgovorna KGZS-Zavod Kranj

Slika 4 – orjaški dežen *Heracleum mantegazzianum*

slika 5 -Aronija *Aronia melanocarpa*

Najučinkovitejši ukrep je, da tujerodnih vrst sploh ne vnašamo v naše okolje. Med okrasnimi rastlinami je veliko domorodnih ali več stoletij prisotnih vrst, ki se ne širijo v naravi, zato pri izbiri vrst raje izberemo te preverjene vrste. V primeru, da imamo tujerodne vrste že posajene, izvajamo ukrepe za preprečevanje njihovega širjenja v naravo. Odcvetele cvetove odstranjujemo (porežemo) in sežgemo, še preden se tvorijo semena. Pri vrstah, ki se razširjajo s poganjki, le te sproti odstranjujemo, zelenih delov rastlin in korenin ne odlagamo v naravo, pri premiku zemljine ali gramoza pazimo na morebiten prenos korenin (predvsem japonski dresnik), pazimo na nenameren prenos semen ob potovanjih itd..

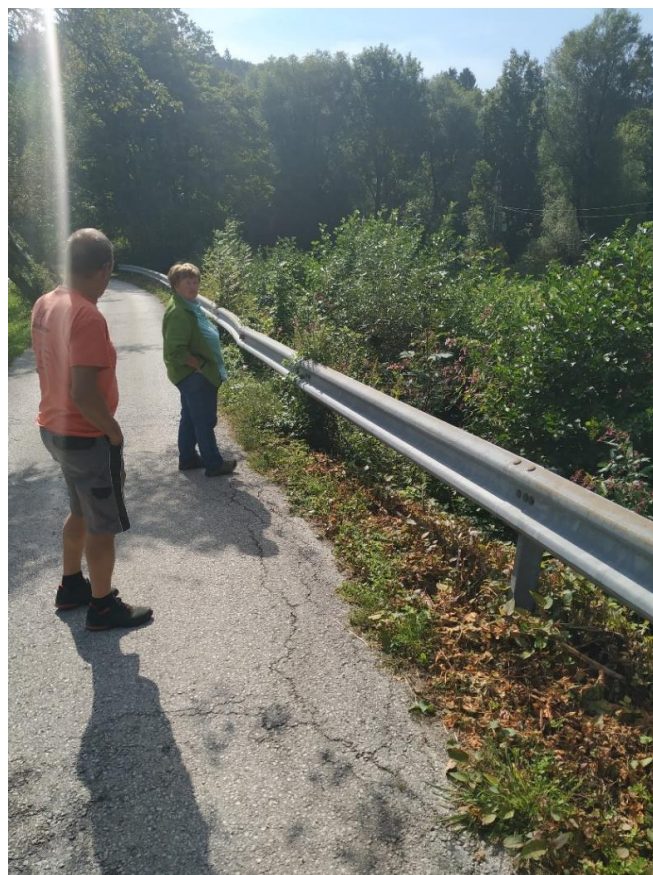
V okviru projekta smo v 2. fazi desetim kmetijam osebno svetovali glede invazivk in njihovega preprečevanja širjenja ter si skupaj s kmetom ogledali rastišča na terenu. Objavili smo več člankov v lokalnih časopisih in spletni strani KGZ Kranj (<https://www.kgz-kranj.si/projekt/aktivno-proti-invazivkam-api-2020-10-01>)

Da bi si kmetje lahko invazivne rastline tudi v živo ogledali in jih sploh opazili v svoji bližini smo v mesecu septembru 2021 na 4 lokacijah izvedli delavnice o invazivkah in ogled v naravi. Ogledi so bili izvedeni na kmetijah v vseh 4 Škofjeloških občinah. Delavnice je vodila specialistka Marija Kalan iz KGZ Kranj ob pomoči lokalnega kmetijskega svetovalca. Delavnice so bile izvedene na kmetiji Oman Primoža na Lipici v Škofji Loki, na kmetiji Inglič Štefana v Srednji vasi v Poljanski dolini,

Projekt sofinancira Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja 2014 - 2020. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za vsebino je odgovorna KGZS-Zavod Kranj

na kmetiji Alojza Lebna v Ševljah v Selški dolini in na kmetiji Franca Jurca v Žireh. Kmetje invazivke nekako uspejo zadržati izven kmetijskih površin, na katerih se izvaja kmetijska dejavnost. Pomislek kmetovalcev je, da na neobdelanih površinah (na robovih vzdolž cest, gradbiščih, robovih polj, na gozdnih posekah, na nasipališčih, odlagališčih, neaktivnih peskokopih, ob vodotokih) kmetovalec ne more preprečiti širjenja in hkrati tudi nima pristojnosti.

Slika 5 in 6 - Delavnica in ogled rastišč na kmetiji Inglič Srednja vas - Poljane

Sodelovali smo tudi pri 2 akcijah čiščenja in odstranjevanja invazivk v Selški dolini. Pred vasjo Praprotno smo odstranjevali zlato rozgo, ki je med tremi najpogostejšimi invazivkami v Selški dolini (poleg dresnika in žlezave nedotike). Odstranili smo le manjši del obsežnega rastišča, saj je puljenje zelo zahtevno in bi bilo treba vključiti vse lastnike zemljišč, širšo lokalno skupnost in prostovoljce. V Železnikih ob bajerju Mlinščica pa smo odstranjevali žlezavo nedotiko. Ob vodi je odstranjevanje smiselno, da voda ne odnese semena naprej po strugi.

Slika 7 -Odstranjevanje zlate rozge v Selški dolini (pred odstranjevanjem)

Slika 8 Odstranjevanje zlate rozge v Selški dolini (po odstranjevanju)

Projekt sofinancira Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja 2014 - 2020. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za vsebino je odgovorna KGZS-Zavod Kranj

Z izvedenimi aktivnostmi Kmetijsko gozdarskega zavoda Kranj- to je:

- informiranje in ozaveščanje kmetovalcev občin Škofja Loka, Gorenja vas – Poljane, Žiri in Železniki o nenadzorovanem širjenju tujerodnih invazivnih vrst,
 - izvedbo izobraževanj, delavnic in člankov in
 - akcijami zatiranja in odstranjevanja invazivnih vrst,
- upamo na prispevek k ustavitvi trenda naraščanja deleža invazivnih vrst v lokalni flori. Upamo na prispevek k preprečevanju vnosa novih invazivnih vrst in takojšnje ukrepanje v primeru začetka širjenja nove invazivne vrste s ciljem popolnega iztrebljenja invazivnih vrst. Z opozarjanjem in svetovanjem bo potrebno nadaljevati ne le pri kmetih, ampak predvsem pri širši lokalni skupnosti.

Nataša Božnar Markelj, KGZS Zavod Kranj

18.1.2022